

УДК 327.8

Ганна Сталовєрова

Особливості перемовин щодо членства великобританії в ЄС

Метою статті є визначення характеру і позицій британського уряду, політичних партій Великобританії, країн-учасниць ЄС, британської спільноти та світової громадськості щодо майбутнього членства Великобританії в Євросоюзі. Тут поставлені такі основні завдання: аналіз бачення майбутнього ЄС та місця Великобританії в ньому з боку ЄС, уряду Великобританії, прихильників і противників перебування в ЄС (зокрема громадської думки з цього питання). Автор підкреслює особливе місце Великобританії в ЄС: вона є однією з дев'яти країн-членів ЄС, яка не входить до єврозони; поряд з Ірландією, вона відмовилася вступати до Шенгенської зони; Британія є одним із головних противників введення інституту Європейської прокуратури; їй властива особлива позиція в бюджетній сфері.

Розглянуто особливості проведення брюссельського саміту 2016 р. Доведено, що у результаті брюссельського саміту Великобританія отримала особливий статус, який надасть можливість її громадянам остаточно визначитися на референдумі щодо майбутнього членства Великобританії в Євросоюзі. Згідно брюссельської угоди Лондон відмовився від участі в політиці "дедалі тіснішого союзу", яку передбачали наявні угоди щодо ЄС. Згідно з досягнутим компромісом, Лондон не можна "зобов'язувати до подальшої політичної інтеграції". Тож пункти щодо "дедалі тіснішого союзу" у європейських угодах віднині не стосуватимуться Великобританії. Брюссельська угода про особливий статус Великобританії в ЄС, передбачає рівні для Об'єднаного Королівства права з іншими членами ЄС, але менші обов'язки, підписана наперед угода вступить в силу, якщо на референдумі британці висловляться за ЄС. Якщо вони висловляться проти, то й угоди ніякої не буде, тому що Великобританія вийде з Євросоюзу. Але громадяни, віддаючи свої голоси на референдумі, вже будуть знати, що голосують за те, щоб залишитися в ЄС з особливим статусом.

Авторка робить висновок, що сецесія Британії для ЄС означатиме втрату свого авторитету, зв'язків у світі і початок процесу розпаду, а вихід Сполученого королівства зі складу ЄС може стати початком кінця цієї

наднаціональної організації. Тому для збереження цілісності ЄС потрібно знайти відповіді на комплекс викликів, які постали перед ним.

Ключові слова: Великобританія, Євросоюз, британський уряд, брюссельський саміт, референдум.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У політологічній площині проблематика майбутнього членства Великобританії в ЄС розглядалася авторитетними англійськими ученими Дж. Річардсом [5], Дж. Кірком [4], С. Біскопом [1], А. Котеєм [3]. В українській політологічній літературі практично відсутні спеціальні праці з даної проблематики.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження визначає характер і напрями позицій британського уряду, політичних партій Великобританії, країн-учасниць ЄС, британської спільноти та світової громадськості щодо майбутнього членства Великобританії в Євросоюзі.

Відповідно до сформульованої мети вирішувалися наступні завдання: проаналізовано бачення майбутнього ЄС та місця Великобританії в ньому: з боку ЄС, уряду Великобританії, прихильників і противників перебування в ЄС (зокрема громадська думка з цього питання).

Нині Британія займає особливе місце в ЄС, що обумовлено обставинами, серед яких слід виділити:

1) Великобританія є однією з дев'яти країн-членів ЄС, яка не входить до єврозони;

2) поряд з Ірландією, Велика Британія відмовилася вступати до Шенгенської зони;

3) часткова відмова від співпраці в сфері юстиції та внутрішніх справ (наприклад, Британія є одним із головних противників введення інституту Європейської прокуратури, головним завданням якої має стати боротьба із фінансовим шахрайством, що пов'язане з бюджетом ЄС;

4) особлива британська позиція в бюджетній сфері, яку можна проілюструвати двома наступними прикладами. По-перше, в 2011 році при обговоренні параметрів довгострокового бюджету ЄС на 2014 – 2020 рр. (багаторічний фінансовий план) Британія висловила низку вимог, серед яких однією з найважливіших стала вимога про

скорочення, а не збільшення - як того вимагав Брюссель - бюджету ЄС. Д. Кемерон навіть пропонував створити два бюджети ЄС: один – для єврозони, другий – для всього союзу. По-друге, відмова Великобританії в березні 2012 року приєднатися до Бюджетного пакту – Договір про стабільність, координацію і управління економічним і валютним союзом. Цим договором було закріплено більш жорсткі вимоги до фінансової дисципліни держав-членів, які мають прагнути досягнути бездефіцитних (збалансованих) бюджетів [8].

Коли в 2010 році у Великобританії було створено коаліційний уряд консерваторів та ліберальних демократів (чи не найбільш проєвропейськи налаштована британська політична сила сучасності), торі відстоювали помірковані позиції в аспекті євроінтеграції, адже не могли не рахуватися зі своїми партнерами по парламентській більшості.

Тому Д. Кемерон обирав в свій Кабінет консерваторів, які були поміркованими євроскептиками, при чому, прем'єр сам себе характеризував подібним же чином. Такий характер політики лідера консерваторів призвів до втрати партією підтримки серед населення та пересічних членів, які масово почали переходити під протекторат Партії незалежності Сполученого королівства (далі – ПНСК) на чолі з Найджелом Фараджем [8].

За різними оцінками, протягом лідерства в консервативній партії Д. Камерона, лави цієї політичної сили залишило близько 50% її членів. Окрім цього, напередодні парламентських виборів 2015 року два коммонери вийшли із партії торі в Палаті громад і приєдналися до ПНСК. Відповідаючи на вимоги 100 консервативних коммонерів, фактично третини торі в Палаті громад зразка 2010-2015 рр., та інших непарламентських членів партії, які об'єднавшись погрожували відправити Д. Кемерона у відставку з поста лідера партії, прем'єр-міністр ще влітку 2012 року висловив підтримку ідеї проведення референдуму щодо виходу з ЄС [8].

Тому для того, щоб відновити партійну єдність та схилити на бік торі електорат, в передвиборчому маніфесті 2015 року однією з обіцянок консерваторів стала «реальна зміна відносин з ЄС». Зокрема, зазначалося, що в разі перемоги на виборах консерватори зобов'язуються під час першої сесії новообраного парламенту

законодавчо закріпити проведення до кінця 2017 року референдуму щодо виходу Великобританії із ЄС [8].

При цьому робилося суттєве зауваження, що референдум буде проведений лише після того, як між Урядом країни та ЄС відбудуться перемовини щодо нових умов членства Британії в союзі. І лише після цього, підданим Її Величності делегують вирішення питання чи влаштовує їх нова модель взаємовідносин з ЄС, чи ні.

Ініціатива з проведення референдуму була першими озвучена консерваторами, тим самим вони позбавили своїх конкурентів вагомого передвиборчого аргументу. Як відомо, нині в Британії відбувся так званий «зсув вправо» – підвищення рівня євроскептицизму серед населення. Зробивши ставку на обіцянку щодо проведення референдуму, і активно використовуючи цей аргумент в передвиборчій кампанії, консерваторам вдалося досягнути неочікуваної перемоги на травневих парламентських виборах 2015 року. Вони отримали стійку парламентську більшість – 331 мандат в Палаті громад, що дозволило торі сформувати однопартійний Уряд [11].

3 лютого 2016 р. прем'єр-міністр Девід Кемерон представив у парламенті проект пропозицій щодо реформування ЄС, ухвалення яких має забезпечити подальше перебування Британії у ЄС.

Представляючи пакет, проект якого був надісланий президентом Європейської Ради Дональдом Туском, Кемерон підкреслив, що пропоновані реформи якнайповніше відповідають інтересам Британії. Затвердження цих пропозицій на саміті ЄС дозволить британському уряду провести референдум про доцільність подальшого перебування Сполученого Королівства у ЄС уже в червні цього року, кажуть оглядачі [11].

Девід Кемерон під час дебатів про ЄС присвятив головну увагу спробам переконати депутатів власної Консервативної партії у перевагах подальшого перебування Британії у складі реформованого Євросоюзу. Один із найбільш помітних учасників кампанії за вихід Британії з ЄС - мер Лондона Борис Джонсон - розкритикував пропозиції Європейської комісії як недостатні. Він запитав Девіда Кемерона, чи цей пакет здатний відновити суверенні права Сполученого Королівства і приборкати надмірні законодавчі вимоги ЄС.

У відповідь прем'єр-міністр заявив: «Я не наполягаю на тому, що це чудові пропозиції, я не кажу, що після цієї угоди Європейський союз стане досконалим - це не так. Але чи стане після цього позиція Британії у ЄС сильнішою і кращою? Так» [11]. А Джонсон вважає, що було б краще, аби Британія могла власними силами блокувати законодавство ЄС, не покладаючись на підтримку інших країн ЄС. Опозиційні парламентські партії - лейбористи і шотландські націоналісти - вже заявили про наміри вести агітаційну кампанію за те, щоб і надалі залишатися в складі ЄС. За неписаною угодою, міністри британського уряду, які вважають пропозиції Брюсселя недостатніми, утримувалися від критики пакету на знак солідарності з прем'єром [11].

Одним із головних каменів спотикання у відносинах Британії і ЄС є право на соціальну допомогу працівників з інших країн ЄС. Британія пропонує ввести часові обмеження на такі грошові виплати на період до чотирьох років від початку роботи працівників ЄС, оскільки, на думку Д. Кемерона, Великобританія ніколи не буде частиною єврозони, ніколи не буде частиною Шенгену, ніколи не буде частиною європейської армії, ніколи не буде змушена рятувати єврозону коштом наших платників податків і ніколи не буде членом європейської наддержави.

Чиновники у Брюсселі вважають такі обмеження дискримінаційними і такими, що порушують основоположні принципи ЄС про свободу пересування. Однак у компромісному варіанті пропозицій ЄС Дональд Туск від імені Європейської Ради пише, що після референдуму Британія може негайно активізувати механізм "гальмування" виплат у зв'язку з надзвичайними обставинами терміном на чотири роки.

Британія домагається від ЄС гарантій того, що її суверенітет не буде в майбутньому порушуватися кроками на ще глибшу інтеграцію в Євросоюз, що країну не підштовхуватимуть до перспективи членства у євроні і не нав'язуватимуть Лондону бюрократичні вимоги Брюсселя [11].

Девід Кемерон заявив, що пропозиції Єврокомісії дозволять Британії не приєднуватися до тих ініціатив ЄС, які не працюють у британських умовах.

Майже 20-річна дискусія щодо можливого виходу Великої Британії з ЄС сягає кульмінації. У Брюсселі 18-19 лютого відбувся саміт лідерів Євросоюзу. На форум приїхали очільники урядів 28 країн ЄС. Саміт відбувся за головування Дональда Туска. Цю вкрай важливу зустріч вже охрестили вирішальною щодо Brexit (виходу Британії з ЄС).

Лідери ЄС спробували досягти домовленостей щодо принципово нової угоди, яка регулюватиме відносини між Лондоном та Брюсселем. Консервативна партія на чолі з Девідом Кемероном включила питання про перезавантаження взаємин з ЄС у свій маніфест на парламентських виборах 2015 року. Здобувши на них переконливу перемогу, тепер консерватори змушені виконувати обіцянки.

Консультації щодо планів Лондона розпочалися на саміті ЄС у грудні 2015 року. Тоді Європейська Рада вирішила, що на наступній зустрічі – в лютому сторони спробують знайти взаємоприйнятне вирішення проблеми у 4 галузях: - національний суверенітет – підвищення конкурентоспроможності – економічна та валютна незалежність – соціальні виплати та вільне пересування. Президент Європейської Ради Дональд Туск оприлюднив пропозиції ЄС щодо цих питань на початку 2016 року. Переговори тривають з усіма 28-ма країнами-членами Європейського Союзу [10].

Британський прем'єр Девід Камерон пообіцяв, що буде палко агітувати за те, аби його країна залишалася в ЄС, за умови, що на саміті погодяться на його вимоги. Серед них, зокрема, замороження соціальних виплат мігрантам, які приїжджають до Британії, та відмова Лондона від глибшої політичної інтеграції в ЄС. Але, як і щодо будь-якого іншого рішення Євросоюзу, на це потрібна згода всіх країн.

Аби заручитися підтримкою перед самітом у Брюсселі Камерон відвідав Францію, Румунію, Грецію, Чехію та Німеччину. А в столиці Бельгії мав переговори з лідерами Латвії, Хорватії, Сербії, Македонії, Словенії, Туреччини, а також з очільником Єврокомісії Жан-Клодом Юнкером.

Більшість британців в останніх опитуваннях кажуть, що Девіду Камерону не вдасться досягнути суттєвого поступу щодо угоди про реформи в ЄС. Принаймні, так вважають 58% опитаних.

Водночас кожен п'ятий думає, що британський прем'єр таки отримає те, що хоче. І ще 22% не беруться прогнозувати результату саміту.

Стосовно майбутнього членства країни в ЄС, думки у Великій Британії розділилися майже порівну. 29% вважають, що їм особисто буде краще за Британії в ЄС. 27% переконані, що навпаки виграють, коли країна вийде з Євросоюзу. Водночас, якби референдум відбувся завтра, то 49% проголосували б за те, аби залишитися в єдиній європейській родині, а Brexit підтримали б 41% опитаних [10].

Financial Times аналізує чотири вимоги прем'єр-міністра Великої Британії Девіда Кемерона щодо членства країни в ЄС. На думку авторів, у пана Кемерона лишилося обмаль часу, щоб переконати євроскептиків вдома не залишати ЄС, адже загальнонаціональний референдум про вихід з ЄС має відбутися до кінця 2017 року.

Серед вимог, які пан Кемерон надіслав голові Європейської Ради Дональду Туску, є захист єдиного ринку для Британії та інших країн ЄС, підвищення конкурентоспроможності, виключення Британії з "тіснішого союзу" та підсилення ролі національних парламентів, а також обмеження доступу до соцвиплат для працівників з-за кордону.

На думку авторів статті, європейським партнерам Британії слід позитивно відреагувати на пропозиції пана Кемерона. «Його чотири пропозиції - це розумні цілі. Це не «місія неможлива», як говорить прем'єр-міністр Великобританії. Вони підтверджують традиційну роль Британії, як країни, яка викриває і розповідає жорстоку правду для того, щоб покращити ЄС на користь всіх країн-членів, а не лише Британії», - пишуть журналісти [8].

Автори вважають, що ЄС може сприйняти більшість вимог позитивно. Проте вимога скасувати соцвиплати для працівників з-за кордону може зустріти опір в Польщі та інших країнах східної Європи, чії громадяни шукають роботу всюди в союзі.

«Пану Кемерону знадобляться усі таланти і, можливо, трохи везіння, щоб побороти скептицизм щодо Європи, який охопив країну. Закулісної угоди з Брюсселем не буде достатньо. Йому потрібно надати детальні аргументи не лише того, чому Британії слід

лишатися в ЄС, але й якими будуть наслідки виходу країни з блоку», - підсумовує FT [8].

Британський прем'єр-міністр Девід Кемерон, приїхавши до Брюсселя на вирішальний саміт ЄС, сказав, що «б'ється за Британію». Президент Європейської комісії Жан-Клод Юнкер висловив упевненість у тому, що лідери країн ЄС зможуть домовитися з Британією про умови її подальшого перебування в складі Європейського Союзу. Пан Кемерон хоче повернутися після саміту зі схваленим у Брюсселі пакетом реформування ЄС, який він запропонує британцям на референдумі в червні. Однак деякі ключові вимоги пана Кемерона наштовхнулися на спротив частини лідерів країн ЄС.

«У нас сьогодні і завтра є багато важливої роботи, і це буде важко, - сказав Девід Кемерон. - Я воюватиму за Британію. Якщо ми зможемо отримати гарну угоду, я візьму її. Але я не піду на таку угоду, яка не задовольняє наших вимог. Вважаю, що набагато важливіше отримати те, що нам потрібно, аніж поспішати. Але з доброю волею і за умови напруженої праці ми зуміємо отримати для Британії кращу угоду», - заявив пан Кемерон [11].

Газета Guardian, яка отримала проект остаточних британських пропозицій на саміті, пише, що Девід Кемерон ще має подолати кілька перешкод перед тим, як переконає лідерів інших країн ЄС погодитися з його пакетом реформ.

Переговори про реформи, у рамках яких британський прем'єр відвідав 20 країн ЄС, тривають уже кілька місяців.

Раніше цього місяця британський прем'єр разом із президентом Європейської Ради Дональдом Туском представити проект нової угоди між ЄС та Британією представили проект із пропозиціями реформ, що мають сприяти компромісу між Лондоном та Брюсселем напередодні референдуму щодо подальшого членства Британії у Євросоюзі. Водночас прибічники виходу Британії з ЄС називають реформи, запропоновані паном Кемероном, недостатніми і твердять, що єдиний спосіб досягти змін в країні - голосування про вихід з Євросоюзу [11].

Дональд Туск в офіційній заяві напередодні дводенного саміту в Брюсселі заявив, що «немає жодних гарантій» досягнення угоди, адже між європейськими лідерами залишається багато «складних»

розбіжностей щодо ключових моментів. За його словами, переговори нині перебувають на фінальному етапі, а їхній провал «буде поразкою як для Британії, так і для ЄС, і геополітичною перемогою для тих, хто прагне нас роз'єднати». Водночас у коментарі BBC пан Туск зазначив, що лідери країн ЄС не матимуть іншого виходу, аніж досягти домовленості під час дводенного саміту в Брюсселі [11].

Напередодні саміту Дональд Туск і Девід Кемерон провели телефонну розмову. На Даунінг-стріт заявили, що обидва політики «погодилися, що досягнуто значного поступу і що попередній текст є гарною основою для того, аби досягти угоди на завтрашньому саміті, за умови позитивного вирішення нерозв'язаних питань» [8]. Британське питання вважають головним на саміті в Брюсселі. Іншою важливою темою на порядку денному європейських лідерів є криза з мігрантами.

Ключові елементи британської угоди такі:

Дозвіл Британії не долучатися до основоположного принципу ЄС про формування «дедалі тіснішого союзу» народів Європи і надання більших повноважень державним парламентам блокувати законодавство ЄС;

Обмеження права громадян інших країн ЄС на деякі соціальні виплати у Британії протягом перших чотирьох років їхньої роботи в Британії. Зміна правил нарахування допомоги на дитину з урахуванням вартості життя в країні проживання дитини;

Чітке визнання, що євро - не єдина грошова одиниця у ЄС, і надання гарантій країнам за межами єврозони, що їхні права не утискатимуться і що вони не зобов'язані надавати фінансову допомогу єврозоні;

Чіткі рамки для скорочення "тягаря" надмірного регулювання і розширення спільного ринку [8].

ЄС узгодив «спеціальний статус» Британії для збереження її членства.

В ніч на 20 лютого Саміт Європейського союзу ухвалив рішення про домовленість, яка має запобігти виходу Британії зі складу ЄС. Про це повідомив британський прем'єр. «Домовився про угоду, яка дає Великій Британії спеціальний статус в ЄС. Завтра (в

суботу) рекомендуватиму її кабінету міністрів», - написав він незадовго до опівночі [8].

Як відомо, Британія і зараз має "особливий статус" в ЄС – за умовами членства, в деяких сферах вона не виконує європейські домовленості (зокрема – щодо монетарної та міграційної політики). Нова домовленість включає додаткові точкові винятки.

Чотири пункти "брюссельської угоди".

1. Будуть скорочені виплати для дітей трудових мігрантів з країн ЄС, якщо їх батьки живуть в Британії, а діти – за кордоном (переважно йдеться про дітей поляків, що знайшли роботу в Британії). Наразі британське законодавство змушувало Лондон фінансувати такі виплати.

На нових заявників нова норма поширюватиметься невідкладно, для 34000 дітей, що вже отримують допомогу, передбачений перехідний період до 2020 року.

2. Буде змінено Договір про ЄС із чітким зазначенням у ньому, що подальше посилення політичної інтеграції країни ЄС не буде поширюватися на Лондон: "Британія ніколи не може бути примушена до політичної інтеграції".

По суті, ця норма є політичним гаслом, яке має заспокоїти британського виборця. Британія і зараз не бере участь о глибшій інтеграції в ЄС. Зокрема, вона є єдиною в ЄС, що звільнена від зобов'язання впровадити спільну валюту (євро) у майбутньому.

Кемерон також наголосив, що Британія ніколи не стане частиною майбутньої Європейської "супердержави", дискусії про яку зараз тривають: «Наші внутрішні справи лишатимуться нашими внутрішніми справами. І ми ніколи не братимемо участь, приміром, у створенні спільної Європейської армії».

3. Впроваджується право Британії на сім років припинити нині існуючі виплати мігрантам у разі, якщо міграція сягне «виключно високого рівня». Саме такий рівень, за визнанням Єврокомісії, є в Британії зараз. Водночас, за сім років обмеження мають бути безумовно зняті. За словами Кемерона, планується, що мігранти не будуть отримувати виплати протягом перших чотирьох років перебування в Британії.

4. Британія отримає право задіяти «виняткові захисні заходи» для лондонського Сіті – щоб зупинити можливий переїзд компаній

до материкової Європи і переконатися, що британський бізнес не стикається з дискримінацією через те, що він перебуває за межами Єврозони [10].

Попри цю домовленість, в червні 2016 року має відбутися референдум про вихід Великої Британії за складу ЄС. Та ці заходи, на думку Кемерона, дозволять здобути більшість на підтримку членства країни в Євросоюзі. Канцлер Німеччини Ангела Меркель після переговорів заявила, що Велика Британія отримала не надто багато преференцій, а британські прагнення реформ навіть принесли деякі поліпшення для багатьох країн Євросоюзу. Голова уряду Великої Британії Девід Кемерон після досягнутої домовленості виголосив промову, в якій запевнив про потребу в подальших змінах Євросоюзу. Президент Франції Франсуа Олланд відзначив, що в угоді між Євросоюзом та Великою Британією не має ніяких відступів від європейських правил. Президент Литви Даля Грибаускайте заявила, що угода Британії з ЄС посилить конкурентоздатність Євросоюзу і зменшить бюрократичний тягар для підприємництва [12].

У суботу, 19 лютого, прем'єр-міністр Великої Британії Девід Кемерон, який повернувся з позачергового, спеціально для нього скликаного саміту ЄС, напевно, почувався переможцем. Передбачаючи історичність моменту, він провів перше з часів Фолклендської війни 1982 року суботнє засідання Кабінету міністрів. Того дня Кемерон залишив за кожним членом Кабінету її Величності право самостійно вирішувати, агітувати йому за вихід Британії з Євросоюзу чи ні, і пішов до преси. Але вже до понеділка з'ясувалося, що чутки про тріумф прем'єр-міністра виявилися дещо перебільшеними.

Мер Лондона і за сумісництвом другий за популярністю, після самого Кемерона, політик правлячої партії Борис Джонсон заявив, що буде підтримувати кампанію за вихід з ЄС, а з огляду на його політичну вагу і популярність, фактично її очолить.

22 лютого він опублікував, можливо, один з найяскравіших маніфестів сецесіоністів. Одне з центральних звинувачень мера Лондона дісталось процедурі «голосування за кваліфікованою більшістю», внаслідок якої британський голос, як і будь-який інший, втратив право вето і може бути подоланий більшістю. В рятівній для

європейського дому, що дедалі розростається і ускладнюється, нормі, яка дозволяє подолати процедурний кошмар, коли одна країна може заблокувати консенсус 27 інших, Джонсон вбачає корінь самого зла [12].

Джонсон бачить проблему в тому, що покликане бути рішенням. «Я вважаю дуже тривожним той факт, що грекам було нав'язано, що їм робити з їхнім бюджетом і державними витратами, попри великі страждання населення», - пише лондонський мер. При цьому він замовчує, що причиною грецької кризи став не диктат ЄС, а його слабкість – нездатність контролювати виконання Афінами взятих на себе фінансових зобов'язань. На боці сецесіоністів – тільки праве крило консерваторів і UKIP, що складається з тих, кому навіть праве крило «торі» здається недостатньо правим. Британські євроскептики хочуть двох взаємовиключних речей: щоб ЄС був більш ефективним і менш забюрократизованим, але при цьому щоб у кожній країні залишилося невідчужуване право вето [8].

Євроскептики вважають, що Британія зможе самостійно контролювати свої кордони, і що всі питання міграції будуть вирішуватися виключно у відповідності з британським законодавством. Це ускладнить приїзд в країну громадян ЄС, але навряд чи торкнеться тих, хто вже знаходиться у Великобританії. Противники впевнені, що Британія залишиться ключовим членом НАТО і Ради Безпеки ООН, а також і ядерною державою, і що Великобританії потрібно перестати відігравати роль містка між США та Європою, і розпочати переслідувати власні цілі.

Із суто прагматичної точки зору слід визнати, що Британія головним чином зацікавлена в участі в Єдиному внутрішньому ринку ЄС і розглядає свою співпрацю з Європою в повній мірі, саме в цьому інтеграційному проєкті. Вихід зі складу ЄС може мати складні, в першу чергу економічні, наслідки для Великобританії. Д. Кемерон зазначив якимось, що більше ніж 50% британського експорту припадає саме на Єдиний внутрішній ринок ЄС. Міністр закордонних справ Великобританії Філіп Хаммонд в даному аспекті висловив впевненість, що Британія зможе функціонувати поза межами ЄС, однак це буде мати «економічно руйнівні» наслідки. Розуміючи, що на референдумі британці можуть висловитися і за вихід зі складу ЄС, нинішнє керівництво Сполученого королівства

намагається налагодити зв'язки із альтернативними ринками збуту своєї продукції [11].

Вихід Британії із ЄС означатиме для країни зменшення її впливу в світі. Однією з первинних підстав вступу країни до ЄС було бажання владних кіл Сполученого королівства приймати участь у житті континенту. Членство Великобританії в ЄС забезпечує дотримання балансу сил та інтересів в Європі. Малі держави союзу вбачають в Британії альтернативний центр сили, який розцінюється як протизвага франко-німецькому тандему. Великобританія також неодноразово виступала арбітром в процесі вирішення конфлікту між Францією та Німеччиною [11].

Окрім цього, у разі виходу з ЄС не виключеним є посилення сепаратистських настроїв в самій Британії. Не зважаючи на те, що у вересні 2014 року на референдумі в Шотландії більшість проголосувала за збереження цілісності Сполученого королівства, але не слід забувати, що альтернативою для шотландців було і залишається членство в ЄС з одночасним поглибленням інтеграції. Серед усіх британських регіонів Шотландія є найбільш послідовним прихильником членства в ЄС. Так, Шотландська національна партія в повному складі проголосувала проти проведення референдуму щодо виходу Сполученого королівства з ЄС, коли в Парламенті Великобританії розглядався відповідний законопроект [9].

За Велику Британію в ЄС виступили всі європейські лідери, але найголовніше - широка коаліція всередині самої Британії. Це лідери обох провідних партій – Лейбористської і Консервативної, так само, як і Ліберальні демократи, а разом і всі значущі регіональні партії.

Висновки. Сецесія Британії для ЄС означатиме втрату свого авторитету, зв'язків у світі і початок процесу розпаду. Вихід Сполученого королівства зі складу ЄС може стати початком кінця цієї наднаціональної організації. Тому для збереження цілісності ЄС потрібно знайти відповіді на комплекс викликів, які постали перед ним.

Згідно брюссельської угоди Лондон відмовився від участі в політиці "дедалі тіснішого союзу", яку передбачали наявні угоди щодо ЄС. Згідно з досягнутим компромісом, Лондон не можна "зобов'язувати до подальшої політичної інтеграції". Тож пункти щодо

"дедалі тіснішого союзу" у європейських угодах віднині не стосуватимуться Великобританії.

Отже, брюссельська угода про особливий статус Великобританії в ЄС, тобто рівні для Об'єднаного Королівства права з іншими членами ЄС, але менше обов'язків, підписана наперед і вступить в силу, якщо на референдумі британці висловляться за ЄС. Якщо вони висловляться проти, то й угоди ніякої не буде, тому що Великобританія вийде з Євросоюзу. Але громадяни, віддаючи свої голоси на референдумі, вже будуть знати, що голосують за те, щоб залишитися в ЄС з особливим статусом.

Список використаних джерел

1. Biscop S. The UK and European Defence: Leading or Leaving? // *International Affairs*, 2012. - Vol. 88. - P. 1297-1313.
2. Chalmers H. Towards the UK's Nuclear Century // *The RUSI Journal*, 2013. - ? 6.
3. Cottey A. *Security in 21st Century Europe*. L.: Palgrave Macmillan, 2013. - 310 p.
4. Kirkup J. Navy Chief: Britain Cannot Keep up Its Role in Libya Air War Due to Cuts // *The Telegraph*, 2011. - 20 June.
5. Richards J. *A Guide to National Security. Threats, Responses, and Strategies*. - Oxford: Oxford University Press, 2012. - 182 p.
6. Брексит набирає обороти: глава банку Англії о членстві Великобританії в ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://8banks.com/forex/2015/10/29/breksit-nabiraet-oboroty-glava-banka-anglii-o-chlenstve-velikobritanii-v-es-v-5-grafikah.html>
7. Брюссель намагається уникнути брексит [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://politobzor.net/show-70348-bryussel-pytaetsya-izbezhat-breksit.html>
8. Великобританія може вийти з єврозони [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
9. http://ipress.ua/news/velykobrytaniya_mozhe_vyyty_z_yevrosoyuzu__bler_5982.html
10. Лондон вибрав у Брюсселя нові правила існування Євросоюзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsn.ua/svit/london-vibiv-u-bryusselya-novi-pravila-isnuvannya-yevrosoyuzu-583546.html>
11. Переговори у Брюсселі щодо умов збереження Британії в складі ЄС затягуються.

12.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.euronews.com/2016/02/16/the-brussels-brexit-summit-what-you-need-to-know/>

13.Чи залишиться Великобританія в ЄС? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://24tv.ua/chi_zalishitsya_velikobritaniya_v_yes_n660921

14.Що ми знаємо про брексіт? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.euronews.com/2016/02/16/the-brussels-brexit-summit-what-you-need-to-know/>

Сталовєрова Анна. Особенности переговоров по членство Великобритании в ЕС. Целью статьи является определение характера и позиций британского правительства, политических партий Великобритании, стран-участниц ЕС, британского сообщества и мировой общественности относительно будущего членства Великобритании в Евросоюзе. Здесь поставлены следующие основные задачи: анализ видение будущего ЕС и места Великобритании в нем со стороны ЕС, правительства Великобритании, сторонников и противников пребывания в ЕС (в частности общественного мнения по этому вопросу). Автор подчеркивает особое место Великобритании в ЕС: она является одной из стран-членов ЕС, которая не входит в еврозону; как и Ирландия, она отказалась вступать в Шенгенскую зону; Великобритания является одним из главных противников введения института Европейской прокуратуры; ей свойственна особая позиция в бюджетной сфере.

Рассмотрены особенности проведения брссельского саммита 2016. Доказано, что в результате брссельского саммита Великобритания получила особый статус, который позволит ее гражданам окончательно определиться на референдуме относительно будущего членства Великобритании в Евросоюзе. Согласно брссельского соглашения Лондон отказался от участия в политике "все более тесного союза", которую предполагали имеющиеся соглашения по ЕС. Согласно достигнутым компромиссам, Лондон нельзя "обязывать к дальнейшей политической интеграции". Поэтому пункты по "все более тесному союзу" в европейских соглашениях отныне не затронут Великобритании. Брссельское соглашение об особом статусе Великобритании в ЕС, предусматривает равные для Соединенного Королевства права с другими членами ЕС, но меньшие обязанности, подписанное заранее соглашение вступит в силу, если на референдуме британцы выскажутся за ЕС. Если они выскажутся против, то и сделки никакой не будет, потому что Великобритания выйдет из Евросоюза. Но граждане, отдавая свои голоса

на референдуме, будут знать, что голосуют за то, чтобы остаться в ЕС с особым статусом.

Автор делает вывод, что сецессия Великобритании для ЕС будет означать потерю своего авторитета, связей в мире и начало процесса распада, а выход Соединенного королевства из состава ЕС может стать началом конца этой наднациональной организации. Поэтому для сохранения целостности ЕС нужно найти ответы на комплекс вызовов, стоящих перед ним.

Ключевые слова: Великобритания, Евросоюз, британское правительство, брюссельский саммит, референдум.

Stalovierova Hanna. United Kingdom's membership in european union: discussion in European Union. The purpose of the article is to determine the nature and positions of the British government, political parties of Great Britain, EU member states, the British community and the world community regarding the future membership of the UK in the European Union. The following main tasks are set here: analysis of the vision of the future of the EU and the place of the UK in it by the EU, the British government, supporters and opponents of EU membership (in particular public opinion on this issue). The author emphasizes the UK's special place in the EU: it is one of the EU member states that is not part of the euro area; Like Ireland, she refused to join the Schengen area; Great Britain is one of the main opponents of the introduction of the European Prosecutor's Office; she has a special position in the budgetary sphere.

Features of the Brussels summit of 2016 are considered. It is proved that as a result of the Brussels summit, Great Britain has received a special status that will allow its citizens to finally decide on a referendum on the future membership of the UK in the European Union. According to the Brussels agreement, London refused to participate in the policy of an "ever closer union", which was assumed by existing EU agreements. According to the reached compromises, London can not "be obliged to further political integration." Therefore, the paragraphs on the "ever closer union" in the European agreements will henceforth not affect the UK. The Brussels agreement on the special status of the UK in the EU provides for equal rights for the United Kingdom with other EU members, but smaller responsibilities, a signed agreement will come into effect if the British vote in favor of the EU in a referendum. If they oppose, then there will be no deal either, because the UK will withdraw from the EU. But citizens, giving their votes in a referendum, will know that they vote for staying in the EU with a special status.

The author concludes that the secession of Great Britain for the EU will mean the loss of its authority, connections in the world and the beginning of the

process of disintegration, and the withdrawal of the United Kingdom from the EU can become the beginning of the end of this supranational organization. Therefore, in order to preserve the integrity of the EU, it is necessary to find answers to a set of challenges facing it.

Key words: Great Britain, European Union, British government, Brussels summit, referendum.

Стаття надійшла до редколегії
13.05.2017 р.

УДК 339.54:521.6.033(477+438)

Łukasz Wojcieszak

Znaczenie i perspektywy polsko-ukraińskiej współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa naftowego w kontekście realizacji rurociągu Brody-Adamowo

The paper deals with oil security in relations between Poland and Ukraine. A key problem in this relationship is construction of a pipeline linking Brody and Adamowo. This investment is considered crucial for energy strategy and diversification of oil supply directions, however its economic sense and cost effectiveness are questionable. The paper presents both the reasons for this investment, the potential benefits of its implementation as well as the weak sides of the project and possible prospects for the pipeline. According to the author it is questionable whether enough oil will flow through the planned pipeline to make this investment profitable. In particular it is problematic to ensure a secure and stable supply of raw materials. Recently, however, there is more and more interest in the export of oil through the Ukrainian territory from Azerbaijan, that has rich deposits of raw materials. In order to increase energy security of Poland and Ukraine new delivery routes of hydrocarbons should be created. Poland and Ukraine should benefit from the geopolitical position of their states, considering both economic and political determinants. A gas pipeline Brody - Adamowo, except the first and basic function, would promote power independence of Europe and the Baltic Region from Russia. Ukraine would remain in winning too, in fact in crisis situations a gas pipeline can be used in reversible direction, providing a region oil products from Baltic and North Sea. A gas pipeline would